

Investování pro začátečníky

4., zcela přepracované a rozšířené vydání

Petr Syrový

první kroky začínajícího investora

do čeho investovat a do čeho ne

jak sestavíte portfolio

rizika, se kterými musíte počítat

jaké výnosy můžete očekávat

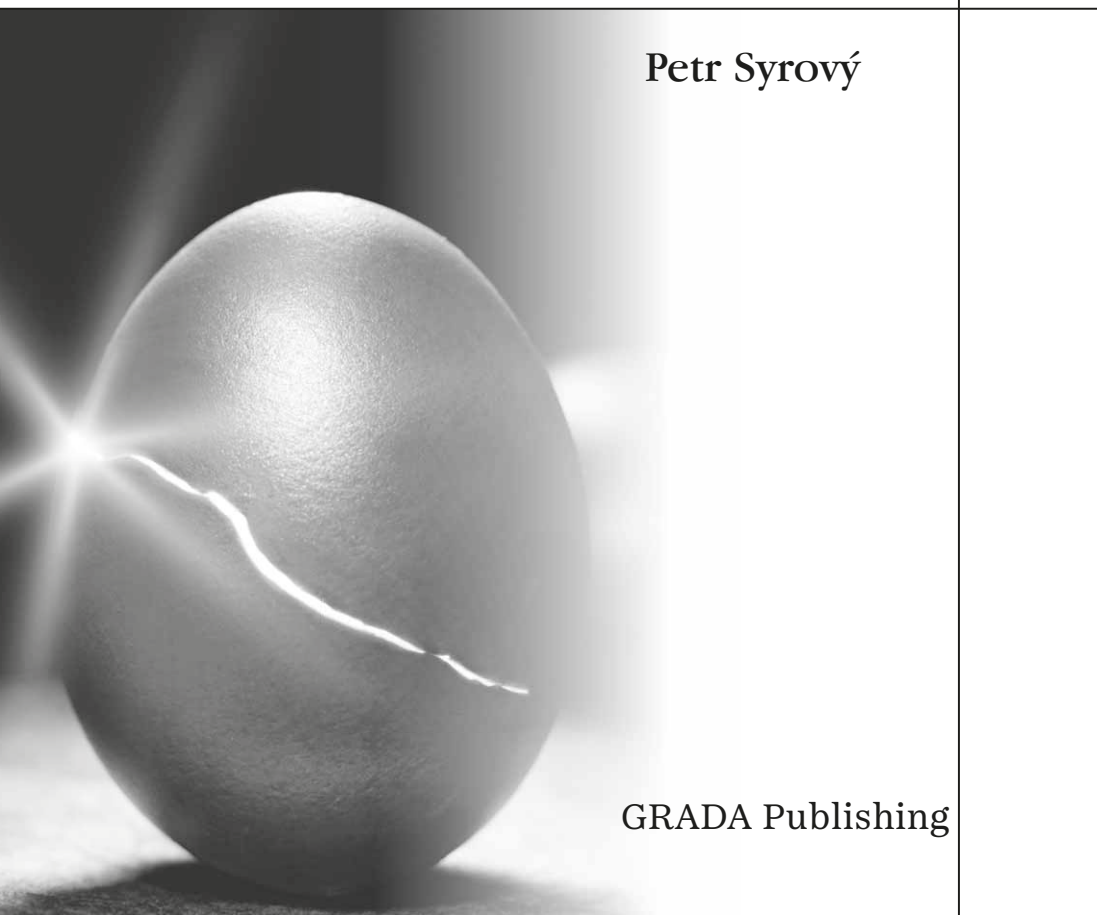
názorné příklady, tabulky, grafy

Investování pro začátečníky

4., zcela přepracované a rozšířené vydání

Petr Syrový

GRADA Publishing

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Edice Investice

Petr Syrový

Investování pro začátečníky

4., zcela přepracované a rozšířené vydání

Vydala GRADA Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

tel.: 234 264 401

www.grada.cz

jako svou 8343. publikaci

Foto na obálce Allphoto

Realizace obálky Zdeněk Dušek

Sazba Jan Šístek

Odpovědná redaktorka Ing. Kateřina Patková

Počet stran 144

Čtvrté vydání, Praha 2022

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

© **GRADA Publishing, a.s., 2022**

ISBN 978-80-271-4396-2 (ePub)

ISBN 978-80-271-4395-5 (pdf)

ISBN 978-80-271-3458-8 (print)

Obsah

Přehled grafů	9
Předmluva	10
1. Než začnete investovat	12
1.1 K čemu jsou investice	12
1.1.1 Peníze na budoucnost	13
1.1.2 Peníze na jakýkoli cíl	15
1.1.3 Rozdělené investice do „hrníčků“	15
1.1.4 Jak se starat o úspory	17
1.2 Co řešit ještě před investováním	19
1.2.1 Likvidní rezerva	19
1.2.2 Zajištění	20
1.3 Výnos a riziko	21
1.3.1 Neznalý investor chce co nejvyšší výnos	21
1.3.2 Rozlišujeme rizika	21
1.4 Paleta rizik a výnosů	23
1.4.1 Požadavek: Nepřijít o peníze	24
1.4.2 Požadavek: Eliminovat inflaci	24
1.4.3 Požadavek: Nadprůměrný zisk	27
1.4.4 Požadavek: Maximální zisk	30
1.4.5 Jak si vedly investice za posledních 25 let	32
1.4.6 Porovnání výnosu a rizika pro všechny instrumenty	34
1.4.7 Investice a inflace	35
1.5 Jaké výnosy můžeme aktuálně očekávat?	36
1.5.1 Instrumenty peněžního trhu a fondy krátkodobých dluhopisů	38
1.5.2 Dluhopisové investice	39
1.5.3 Akciové investice	40
1.6 Doba investice je důležitá	40
1.6.1 Výnos investice dle doby	41
1.6.2 Riziko investice dle doby	42
2. Stručný návod pro investice	45
2.1 Volba vhodné strategie	45
2.1.1 Tabulka investic	45
2.1.2 Vhodná strategie v 10 krocích	47
2.1.3 Jak hledat vhodnou strategii – příklady	48
2.2 Volba produktu	52
2.2.1 Použijte raději fondy	53

2.2.2	Fond by měl reprezentovat celý trh	54
2.2.3	Nevybírejte podle historické výkonnosti	57
2.2.4	Další důležité parametry fondů	58
2.2.5	Kde fond nakoupit	59
3.	Co se hodí dále vědět o fondech	61
3.1	Jak fond funguje	61
3.2	Co je uvnitř fondů	62
3.2.1	Akciové investice	62
3.2.2	Dluhopisové investice	65
3.3	Základní dělení fondů	68
3.4	Fondy peněžního trhu	69
3.4.1	Jaký fond si vybrat?	70
3.5	Fondy dluhopisové	71
3.5.1	Čím se dluhopisové fondy liší	71
3.5.2	Obecný dluhopisový fond	72
3.5.3	Dluhopisy emerging markets (střední a východní Evropa)	72
3.5.4	High yield dluhopisy	73
3.5.5	Korporátní dluhopisy	74
3.5.6	Porovnání fondů	74
3.5.7	České nebo zahraniční	76
3.6	Fondy akciové	77
3.6.1	Světové akcie	77
3.6.2	Jaké fondy se nabízejí	77
3.6.3	Jaký fond potřebujeme	78
3.6.4	Zkontrolujte si alokaci	78
3.7	Fondy smíšené	80
3.7.1	Poměr akcií a dluhopisů	80
3.7.2	Nabídka fondů	81
3.7.3	Akciová složka a dluhopisová	81
3.7.4	Koupit smíšený, nebo si ho vyrobit sami?	81
3.8	Zajištěné fondy	82
3.8.1	Co nabízejí fondy	82
3.8.2	Jaké fondy existují	82
3.8.3	V dobách nízkých sazeb nejsou zajímavé zajištěné fondy	83
3.8.4	Pro koho jsou vhodné	83
3.9	Fondy životního cyklu	84
3.9.1	Fondy „stárnou“ s vámi	84
3.9.2	Pro koho se hodí	85
3.10	Fondy a poplatky	86
3.10.1	Vstupní (prodejní) poplatky	86
3.10.2	Pravidelné (manažerské) poplatky	87
3.10.3	Náklady měřené TER	88
3.10.4	Které poplatky jsou důležitější? Vstupní nebo manažerské?	89

3.10.5	Poplatky u pravidelných investic	90
3.11	Fondy a ukazatel rizika SRRI	91
4.	Oblíbené produkty	93
4.1	Stavební spoření	93
4.1.1	Vlastnosti stavebního spoření	93
4.1.2	Stavební spoření řadíme mezi dluhopisové investice	94
4.1.3	Stavební spoření po vázací lhůtě (po 6 letech)	95
4.2	Penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření	96
4.2.1	Penzijní připojištění nebo doplňkové penzijní spoření	96
4.2.2	Strategie spoření	97
4.2.3	Investiční brzda	98
4.2.4	Státní příspěvky	98
4.2.5	Jak využívat penzijní připojištění	99
4.2.6	Jak využívat doplňkové penzijní spoření	100
4.3	Životní pojištění	100
4.4	Spořicí účty a termínované vklady	100
5.	Užitečné rady	102
5.1	Akcie stojí za zvážení	102
5.1.1	Špetka akcií riziko nezvyšuje	102
5.1.2	Kolik riskujete, když investujete trochu do akcií?	103
5.2	Pozor na měnové riziko	104
5.2.1	Kolísavost měn	104
5.2.2	Akciové investice dlouhodobě vyhrávají	106
5.2.3	Jakou měnu volit	107
5.2.4	Netipujme, jestli bude měna posilovat nebo oslabovat	108
5.2.5	Cizí měna v portfoliu	108
5.3	Pravidelné investice	109
5.3.1	Průměrování nákupní ceny	110
5.3.2	Ukázka dlouhodobé investice	111
5.3.3	Na počátku riskujeme málo peněz	112
5.3.4	Musíme včas brzdit	112
5.3.5	K čemu využít pravidelné investování	113
5.3.6	Při jednorázové investici nevstupujte na trh najednou	113
5.3.7	Nevystupovat z trhu najednou	113
5.4	Následná péče o investice	114
5.4.1	Přiblížení konce investice	115
5.4.2	Změny na naší straně	116
5.4.3	Výnosy a ztráty portfolia	117
5.5	Rady mladým	117
5.5.1	Investujte do sebe	117
5.5.2	Výnosnost vzdělání	118
5.5.3	Lidský a finanční kapitál	120

5.5.4	Vyzkoušejte investice	121
5.5.5	Vypěstujte si návyky	121
5.5.6	Trpělivost a pokora	122
5.5.7	Pro rodiče investorů	123
6.	Investorské chyby	124
6.1	Neexistuje jednoduchá a rychlá cesta k bohatství	124
6.1.1	Pozor na podvody	124
6.1.2	Netipujte podhodnocená aktiva	125
6.1.3	Výběr nejvýnosnějšího fondu z minulosti	126
6.2	Řízení se dle emocí	126
6.3	Přílišná aktivita	128
6.4	Špatné počáteční požadavky	128
6.4.1	Zbytečně konzervativní portfolio	128
6.4.2	Podceněná likvidita	129
6.4.3	Podceněné riziko	129
6.5	Úzce (módně) zaměřené portfolio	130
6.6	Ignorování inflace	130
7.	Další možnosti investování	133
7.1	Další investiční nástroje	133
7.1.1	Zahraniční fondy	133
7.1.2	Investiční certifikáty	134
7.1.3	ETF	135
7.1.4	Konkrétní akciové investice	137
7.2	Lépe diverzifikujte	139
7.3	Přidejte další třídy aktiv	140
7.3.1	Investice, které vydělávají/nevydělávají	140
7.3.2	Nemovitosti na pronájem	142
7.3.3	Komodity	143

Přehled grafů

Graf 1	Velikost spotřeby v závislosti na tom, jestli si odkládáme stranou nebo nikoli . . .	14
Graf 2	Objem majetku, pokud si budeme část příjmů odkládat stranou	15
Graf 3	Očekávaná výše renty při různém dosaženém výnosu. (Při vkladu 1 000 Kč měsíčně, době investice 20 let a době pobírání renty 20 let)	18
Graf 4	Průměrné a minimální výnosy nástrojů peněžního trhu v porovnání s inflací . . .	25
Graf 5	Výnosy nástrojů peněžního trhu v porovnání s inflací v horizontu 5 let	26
Graf 6	Průměrné a minimální výnosy dluhopisových instrumentů v porovnání s inflací	26
Graf 7	Výnosy dluhopisových investic v horizontu 5 let	27
Graf 8	Průměrné a minimální výnosy smíšených investic (s obsahem 30 % akcií) v porovnání s inflací	28
Graf 9	Průměrné a minimální výnosy smíšených investic (s obsahem 60 % akcií) v porovnání s inflací	29
Graf 10	Výnosy smíšených investic v horizontu 5 let.	29
Graf 11	Průměrné a minimální výnosy akciových investic	30
Graf 12	Roční výnosy akciových investic v letech 1928 až 2020.	31
Graf 13	Výnosy akciových investic v horizontu 5 let.	32
Graf 14	Výnosy jednotlivých instrumentů v horizontu 20 let	33
Graf 15	Průměrné a minimální roční výnosy jednotlivých druhů investic	34
Graf 16	Ukazuje, jaká by byla reálná hodnota investované 1 Kč do akciových trhů v minulosti. V grafu jsou zobrazeny všechny hodnoty, jakých v minulosti investice dosáhla. Tmavá část uprostřed ukazuje, jak dopadla investice ve většině případů (typicky). Směrem ke kraji, kde graf zesvětluje, jsou méně časté případy.	41
Graf 17	Historicky nejhorší reálný výnos akciové investice.	43
Graf 18	Pesimistické reálné výnosy akciové investice (pesimistické: 10 % případů mělo horší výnos, 90 % lepší)	43
Graf 19	Vývoj hodnoty krátkodobých dluhopisů do konce roku 2021	69
Graf 20	Dluhopisové fondy s různým kreditním rizikem	75
Graf 21	Dluhopisové fondy s různým úrokovým rizikem	76
Graf 22	Zastoupení jednotlivých zemí v indexu MSCI ACWI	79
Graf 23	Zastoupení jednotlivých sektorů v indexu MSCI ACWI	79
Graf 24	Příklad složení fondu životního cyklu: s přibližujícím se časovým horizontem klesá podíl akcií	85
Graf 25	Vývoj koruny vůči euru	104
Graf 26	Vývoj koruny vůči euru	105
Graf 27	Vývoj koruny vůči dolaru	106
Graf 28	Hodnota portfolia při pravidelné investici kurzu fondu	111
Graf 29	Vývoj hodnoty portfolia, pokud bychom v posledních 20 letech investovali 100 USD měsíčně	112
Graf 30	Porovnání příjmů podle vzdělání	119
Graf 31	Lidský a finanční kapitál	120
Graf 32	Znehodnocení peněz inflací (1/1993–10/2021)	131

Předmluva

Kniha je napsána pro čtenáře, který má minimální znalosti v oblasti investic a rád by se o nich něco dozvěděl. Je to člověk, který nemá dost času na to, aby mohl denně pročitat finanční rubriky novin a sledovat ekonomické zpravodajství o pohybu inflace, posílení koruny, růstu ceny ropy a poklesu ceny dolaru. Těmto informacím ani detailně nerozumí. Přesto o základních pojmech má alespoň tušení. Ví, že existují fondy, že existuje inflace, která ubírá kupní sílu penězům. Ví, že dobře uložené peníze mohou vydělávat.

Tato kniha pomůže čtenáři v základní orientaci v oblasti investování. Je to jednoduchý návod na používání investic. Při koupi mobilního telefonu, auta nebo pračky si studujeme návod. Respektive nestudujeme. Zkusíme metodou pokusu a omylu dojít k tomu, jak to vlastně funguje. Když si nevíme rady, voláme kamarádovi, který „prý“ rozumí autům, telefonům nebo si v poslední době také koupil pračku. Tedy myslíme si, že tomu rozumí alespoň o chlup lépe než my. A když všechno selže, podíváme se do návodu.

Stejně postupujeme i při investici do fondu. Zkusíme nějaký koupit, protože nás zaujala reklama nebo proto, že vyšel dobře v porovnání v novinách. Někdy se spolehne na radu kamaráda. Využíváme fond a jsme s ním více či méně spokojeni. Když jsme nespokojeni, hledáme pomoc.

Tato kniha je návodem, jak investovat. Když si tento návod pročtete, vyvarujete se základních a zbytečných chyb, kterých se dopustilo mnoho a mnoho investorů před vámi. Samotná kniha ale k úplnému a samostatnému investování nestačí. Buď si budete muset další věci nastudovat sami a nebo se obrátíte pro radu k poradci. Kniha vám umožní uvědomit si, co od poradce očekávat. Díky knize budete mít základní povědomí o investicích a budete jim lépe rozumět. To pomůže kontrolovat práci poradce a nenaletět nepoctivým nebo neznalým poradcům. Díky knize budete mít větší šance vyhnout se podvodným nebo zbytečně riskantním investicím, kde hrozí ztráta 100 % investované částky.

Publikace se snaží být co nejbližší čtenáři, který se v problematice investování příliš nepohybuje. Proto se zde snažíme některé věci maximálně zjednodušovat, aby byly dobře pochopitelné. Toto zjednodušení je někdy na úkor odborné přesnosti. Necht' mi tedy odborná veřejnost odpustí, že v této knize zazní některá doporučení, která jsou vhodná pro investora začátečníka. Tato doporučení ale mají své mezery, protože vždy bychom

našli řešení, která budou o kousek lepší. Jenže investor začátečník by je nepochopil a zbytečně by mu pletla hlavu.

Jsme v podobné roli jako učitel jazyků, který má před sebou člověka, který by rád za 3 měsíce jel do Londýna, ale neumí anglicky. Musíme ho naučit pár slovíček, základní gramatiku a vybavit slovníkem. Když se domluví, ale angličtina bude vykazovat mnoho gramatických chyb, budeme to považovat za úspěch. Tohoto „studenta“ nemůžeme zatěžovat tím, jaký je rozdíl mezi britskou a americkou angličtinou nebo jak nejlépe přeložit dílo Shakespeara. Tyto diskuze jsou na jiné publikace.

Do knihy se nevešlo všechno. Pokud byste tam něco nenašli a chtěli to prodiskutovat, obraťte se na e-mail: petsyrovy@gmail.com.

Mgr. Petr Syrový pracuje v oblasti osobních financí od roku 1997. V letech 1997 až 2002 zastával pozici analytika bydlení ve společnosti Sophia Finance. Poté pracoval na centrále České spořitelny. Od roku 2005 pracuje ve společnosti KFP, což je vzdělávací firma, ve které má na starosti školení špičkových poradců a vývoj nových produktů. Dále pracuje ve společnosti Fichtner s.r.o., zabývající se finančním poradenstvím. Zde zastává pozici metodika a analytika finančních produktů.

1. Než začnete investovat

Než se pustíme do investic, měli bychom si uvědomit, jestli jsou investice pro nás vůbec vhodné. Abychom si nepřichystali nepříjemná překvapení. Musíme si uvědomit, co od investic očekáváme. Pokud máme nereálná očekávání, nutně budeme jednoho dne zklamáni, očekávání se nenaplní.

Investujte dle vašich znalostí

Investujte jen do produktů, kterým rozumíte a u kterých víte, co od nich můžete očekávat. Když držíte investice, kterým rozumíte, je vaše situace jednodušší.

Představte si, že jste koupili fond, očekáváte zisky, jste schopni se smířit se ztrátou 5 % z hodnoty investice, ale ona najednou poklesne o 30 %. Nevíte, co s tím. Jste zmateni, panikaříte a rozhodujete se zbrkle pod vlivem emocí.

Jiná situace by byla, kdybyste věděli, že držíte investici, která může poklesnout třeba i o 50 % a kdybyste s tím počítali. Pokles o 30 % by neohrozil vaši finanční situaci, nepocítili byste finanční nouzi a věděli, že není třeba panikařit. Že je třeba jen trpělivost.

Investovat dle svých znalostí je úplně jednoduché pravidlo, v kterém se často chybuje. Přitom v ostatních oblastech života je naprosto samozřejmé.¹

Podobné je to třeba při lyžování: lyžujte podle vašich schopností. Ne podle toho, jak jezdí ostatní.

Než začnete investovat, musíte se s investicemi alespoň částečně seznámit. Pokud o nich nebudete vědět nic, budou vás čekat jen překvapení. A to většinou nepříjemná. V další kapitole vám s tím zkusíme pomoci.

Než budete investovat, je také potřeba mít v pořádku ostatní složky osobních financí – např. zajištění příjmu a majetku. Nemá smysl pouštět se do investic, debatovat o výnosech plus minus nějaké to procento, a přitom riskovat mnohamilionové škody na vlastním domě.

¹ Toto pravidlo používají i velcí investoři. Například Warren Buffet říká, že neinvestuje do něčeho, čemu nerozumí.

1.1 K čemu jsou investice

Abyste dosáhli svých cílů, musíte odkládat peníze stranou. Když už odkládáte peníze stranou, budete se ptát, jak s nimi hospodařit. Kam je ukládat a co nás může čekat.

1.1.1 Peníze na budoucnost

Investice jsou o tom, že si dnes odložíme peníze, abychom je mohli použít v budoucnu. Peníze, které máme dnes, si odkládáme na později.

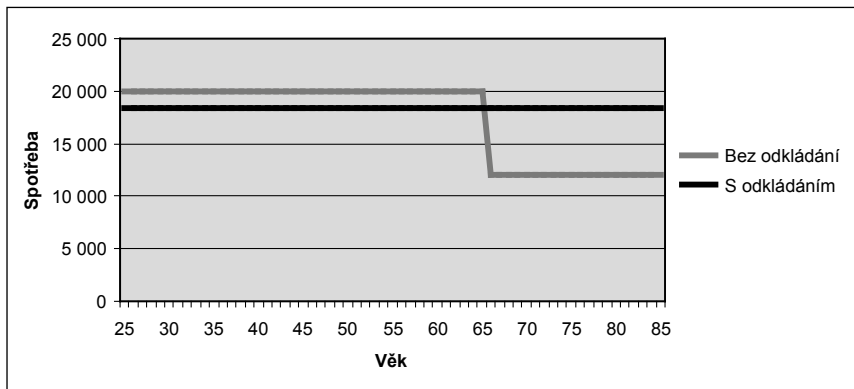
Je to stejné jako, když se lidé kdysi učili konzervovat maso nebo ovoce. Měli období hojnosti, a proto odložili část potravin na doby příští. Třeba na zimu. Jediná jejich motivace byla, aby o to nepřišli. (Stejně jako někteří investoři.)

Také můžeme chtít, aby naše peníze, které si dnes odkládáme, přinesly zisk. Zde by se možná hodilo přirovnání s pšenicí. Lidé kdysi měli na výběr: buď ji spotřebuji hned, nebo ji zasadím a pak sklídím mnohonásobně více. I tuto vlastnost mají investice: dnes odložíme, později sklídíme více.

Jsou v životě situace, na které je dobré se připravit. Situace, které se těžko řeší v okamžiku, kdy nastanou. Mezi ně patří koupě auta, koupě domu nebo výdaje spojené se studiem. Pokud se na to finančně připravíme a našetříme si peníze, máme více možností, které se nám nabízí. Máme peníze a už se jen rozhodujeme, jestli je dáme za roční zahraniční stáž, nebo ne. Nebo jestli si koupíme auto, které potřebujeme, nebo ne. Už neřešíme otázku: potřebujeme auto, ale musíme ho oželeť, ani se nemusíme pouštět do nějakých nevýhodných úvěrů.

Když se podíváme na finanční život lidí, také vidíme dobu hojnosti a dobu nedostatku. Doba hojnosti (dostatku peněz) je typicky doba, kdy pracujeme. Doba nedostatku je doba, kdy budeme v důchodu. Zde dochází k poklesům příjmu. Díky době hojnosti si můžeme dopřát i chvíle odpočinku. Rezervy vytvořené v době hojnosti můžeme použít, když si chceme udělat několika-měsíční pracovní volno, když měníme práci, když si chceme dát zdravotní pauzu. Bez rezerv si tento luxus nemůžeme dovolit.

Schematicky se to dá ukázat na grafu na následující straně.

Graf 1 Výše spotřeby v závislosti na tom, jestli si odkládáme stranou nebo nikoli

Můžeme spotřebovat přesně to, co vyděláme (světlá čára – „bez odkládání“) nebo můžeme část příjmů dávat stranou (tmavá čára – „s odkládáním“). Pokud zvolíme první možnost (světlou), máme se po dlouhou dobu o trochu lépe. Pak ale přijde doba, kdy naše výdaje budou muset výrazně klesnout.²

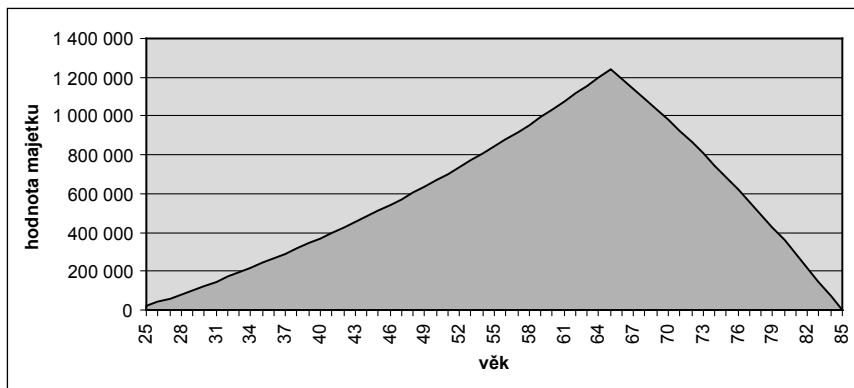
Jestli se chceme chovat rozumně jako naši předci, budeme část příjmů (úrody) dávat stranou a budeme je využívat v dobách, kdy naše příjmy poklesnou. Jestliže si trochu omezíme výdaje nyní, nebudeme se muset výrazně omezovat v budoucnu.

Odkládání příjmů povede k tomu, že budeme hromadit majetek. Jeho výše je na grafu na následující straně.

A o tento majetek je potřeba se dobře starat. Hlavně je potřeba jej ochránit a nepřijít o něj. Obrazně řečeno pro něj budeme potřebovat nějakou spížírnu, kam se nedostanou zloději, myši a plísň. Pokud to jen trochu půjde, budeme se snažit tento majetek rozmnožit.

O tom si povíme v dalších kapitolách. O tom je investování.

² Výše poklesu závisí na příjmech. Pro lidi s podprůměrným příjmem nebude pokles tak dramatický. Výše důchodu není o tolik nižší než jejich podprůměrná mzda. U lidí s vyšším příjmem bude pokles citelnější.

Graf 2 Objem majetku, pokud si budeme část příjmů odkládat stranou³

1.1.2 Peníze na jakýkoli cíl

Máme-li jakýkoli velký výdaj, který se nedá zaplatit z jedné výplaty, **musíme si odkládat peníze stranou**. Chceme-li např. koupit za pět let ojeté auto, musíme dávat stranou malou částku, abychom si ho pak mohli koupit. Když to dělat nebudeme, budeme za pět let v situaci, kdy budeme potřebovat auto, ale nebudeme na něj mít. Budeme si na něj muset půjčovat, a to bývá dražší cesta.

Máme-li před sebou jakýkoli cíl, stávají se z nás investoři. (Nebo spořitelé – viz další kapitola)

1.1.3 Rozdělené investice do „hrníčků“

Pro splnění cílů jako je studium dětí, koupě auta nebo zabezpečení v důchodu je klíčové **dávat si peníze stranou**.

Je dobré udělat si v penězích pořádek. Doporučujeme inspirovat se zkušeností našich babiček, které si rozdělily úspory a dávaly si je do jednotlivých hrníčků (obálek) s nápisem: „boty na zimu“, „na dovolenou do Krkonoš“, „na koupi rádia“, „na koupi skříně“ a podobně. Naším babičkám to pomáhalo udržovat si platební disciplínu. Viděly, kolik mají našetřeno a kolik chybí.

³ Počítáme se zhodnocením 2 % ročně. V realitě se počítá zpravidla se zhodnocením větším. Odkládáme 1 660 Kč měsíčně.